

22 לאוגוסט 2016

מהדורה לתקשורת

משאל עמים: הסקר הפלסטיני-ישראלי המשותף

רוב קטן של ישראלים ופלסטינים תומכים בפתרון של שתי מדינות. אבל הם אינם סומכים אחד על האחר, מחזיקים בתפיסות שונות באשר לתנאי הסדר הקבע, ממעיטים בנכונותו של הצד האחר להתפשר ומייחסים לו כוונות מאיימות. עם זאת, בשני הצדדים לפחות רבע מהמתנגדים להסדר הקבע מגלים גמישות ומוכנים לשנות את עמדותיהם בהינתן התמריצים הנכונים.

אלו תוצאות הסקר האחרון שנערך בשיתוף בין המכון הישראלי לדמוקרטיה (IDI) והמרכז הפלסטיני למדיניות ולחקר דעת קהל (PSR) ברמאללה, במימון האיחוד האירופי (EU) ובשיתוף קרן קונרד אדנאואר (KAS).

- רוב קטן של הפלסטינים (51%) ושל הישראלים (58.5%) תומכים בפתרון שתי המדינות.

- התמיכה בחבילה להסדר קבע, המבוססת על סבבים קודמים של משא ומתן, נמוכה בהרבה מהתמיכה בפתרון שתי המדינות. רק 39% מהפלסטינים ו-46% מהישראלים תומכים בחבילה להסכם שלום הכוללת: מדינה פלסטינית מפורזת, נסיגה ישראלית לקו הירוק עם חילופי שטחים שווים, כניסת 100,000 פליטים פלסטינים לישראל במסגרת איחוד משפחות, מערב ירושלים תהיה בריבונות ישראל ואילו הרובע המוסלמי והנוצרי והר הבית בריבונות פלסטינית, וסיום הסכסוך וקץ התביעות הדדיות. ככלל, התמיכה בכל הפרמטרים של הסדר קבע הקבע היא הגבוהה ביותר בקרב הערבים הישראלים (ראו טבלאות מצורפות). עם זאת, היות שמשקלם הדמוגרפי באוכלוסיית ישראל הבוגרת הוא כ-16% בלבד, "תרומתם" לגוש תומכי השלום בישראל היא מוגבלת.

- רבע מהישראלים והפלסטינים המתנגדים לחבילת הסדר הקבע מוכנים לשקול מחדש את התנגדותם אם הוא יהיה מלווה בהסכם שלום כולל עם כל מדינות ערב על פי עקרונות היוזמה הערבית (עבור הציבור הישראלי), והסכמת ישראל ליוזמה זו (עבור הציבור הפלסטיני).

- בין הגישות האפשרויות לחידוש המשא ומתן לשלום - שיחות דו-צדדיות, רב-צדדיות או מהלך חד-צדדי - הפלסטינים מעדיפים (44%) שיחות רב-הצדדיות בעוד שהישראלים מעדיפים (40%) שיחות דו-צדדיות. מבין המודלים השונים לשיחות רב-צדדיות, רק פורום ערבי בהשתתפות סעודיה, מצרים וירדן, התקבל על דעת שני הצדדים. כל המודלים האחרים - שיחות בהובלה אמריקאית, שיחות בהובלת האיחוד האירופי ושיחות בהובלת האו"ם-היו מקובלים רק על אחד הצדדים.

- רבע מהישראלים ו-35% מהפלסטינים תומכים היום בפתרון המדינה האחת.

- רוב גדול של ישראלים (77%) ושל פלסטינים (73%) מעריכים כנמוכים את הסיכויים להקמת מדינה פלסטינית בחמש השנים הבאות.

- הדמוקרטיה הישראלית זוכה בהערכת רוב הפלסטינים (68%) בעוד שרק 10% מהישראלים רואים באור חיובי את הדמוקרטיה הפלסטינית.

- רוב הפלסטינים (62%) מאשימים את ישראל בקריסת המשא ומתן לשלום בעוד שרוב קטן יותר (52%) של ישראלים רואים בפלסטינים את האחראים לקריסה זו. עם זאת, מיעוט משמעותי (משני הצדדים - 43%) סבורים שהרוב בצד השני רוצים בשלום.
- הממצאים מצביעים על תפיסה ישראלית-פלסטינית הדדית שלילית ושגויה בעליל, הנמצאת במתאם חיובי עם הנוקשות בעמדות. לעומת זאת, בהירות, או תפיסה מדויקת של האחר נמצאת במתאם חיובי עם הנכונות להתפשר.

גודל המדגם הפלסטיני היה 1,270 פלסטינים בוגרים, שרואיינו פנים-אל-פנים בגדה המערבית, מזרח ירושלים ורצועת עזה ב-127 יישובים בין התאריכים 2-4 ביוני, 2016. גודל טעות הדגימה למדגם בגודל זה הוא 3%. המדגם הישראלי כלל 1,184 אזרחים ישראלים בוגרים שרואיינו בטלפון בעברית ובערבית בין התאריכים 7-14 ביוני, 2016. גם כאן גודל טעות הדגימה הוא 3%. הסקר תוכנן ונוהל בידי פרופ' תמר הרמן, המנהלת האקדמית של מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה וד"ר חליל שקאקי, מנהל PSR.

ממצאים עיקריים:

הסעיפים הבאים משווים בין כלל דעת הקהל הפלסטינית לישראלית תוך ציון נקודות הדמיון והשוני ביניהן. עם זאת, לעתים כאשר נמצאו הבדלים חשובים בין יהודים וערבים בישראל ובין הגדה המערבית ועזה יש בכתוב התייחסות גם להבדלים בין קבוצות המשנה האלה.

(1) תהליך השלום הישראלי-פלסטיני:

פתרון שתי המדינות: כיום, הרוב משני הצדדים, 59% מהישראלים (53% בקרב יהודים ו-87% בקרב הערבים) ו-51% מהפלסטינים, תומכים במה שמכונה פתרון שתי המדינות. ביקשנו מהמראיינים להעריך את דעת הרוב בצד שלהם ובצד האחר לגבי פתרון זה. הממצאים מצביעים על כך ששני הצדדים ממעיטים ושוגים בהערכת מידת התמיכה בפתרון זה בצד שלהם: בקרב הפלסטינים, 47% אמרו כי יש אצלם רוב נגד פתרון זה; בקרב הישראלים, 57% אמרו כי הרוב הישראלי מתנגד לפתרון זה. גרוע מכך, שני הצדדים המעיטו ושגו גם בהערכתם את מידת התמיכה בפתרון שתי המדינות בצד האחד: הם חשבו שיש שם רוב המתנגד לפתרון: 49% מהפלסטינים סבורים שהרוב היהודי מתנגד לפתרון זה; בצד הישראלי, 44% אמרו כי הרוב הפלסטיני מתנגדים לפתרון זה.

מעמד החבילה להסדר קבע: הצגנו למראיינים חבילה מפורטת משולבת של הסדר קבע שהורכבה על סמך סבבי משא ומתן קודמים, ושאלנו אם הם היו תומכים בכל אחד ממרכיבי החבילה המשולבת או מתנגדים לו. הרוב בשני הצדדים, 55% מהיהודים הישראלים ו-59% מהפלסטינים, התנגדו לחבילה המשולבת. מיעוט, 46% מהישראלים (39% בקרב הציבור היהודי בישראל ו-90% בקרב הערבים הישראלים) ו-39% מהפלסטינים (37% בקרב תושבי הגדה המערבית ו-43% בקרב תושבי עזה) תמכו בחבילה המשולבת. להלן פילוח מפורט של העמדות כלפי תשעת מרכיבי החבילה:

1. הכרה הדדית של פלסטין וישראל כבתים הלאומיים של עמיהן. ההסכם יציין את סיום הסכסוך, המדינה הפלסטינית תילחם בטרור נגד הישראלים וישראל תילחם בטרור נגד הפלסטינים, לא תהיה אפשרות לתביעות נוספות מכל צד שהוא: מיעוט בקרב הפלסטינים (40%) ורוב בקרב הישראלים, 68% בקרב הישראליים ו-91% בציבור היהודי (בציבור הערבי) תומכים בהצעה זו.

2. מדינה פלסטינית מפורזת תקום בשטחים הפלסטינים בגדה המערבית וברצועת עזה: מיעוט של 20% בקרב הפלסטינים (27% ברצועת עזה ו-16% בגדה המערבית) ורוב בקרב הישראלים (61%) תומכים בהצעה זו.

3. כוח רב-לאומי יוקם ויוצב במדינה הפלסטינית כדי להבטיח את הביטחון של שני הצדדים: מיעוט של 36% בקרב הפלסטינים ורוב של 58% בקרב הישראלים תמכו בהצעה זו.

4. למדינה הפלסטינית תהיה ריבונות בכל המרחב האווירי שלה, אדמתה ומקורות המים שלה, אך ישראל תשמור בידיה במשך 15 שנים שתי תחנות התרעה מוקדמת בגדה המערבית: בשני הצדדים נמצא רק מיעוט שתמך בהצעה זו: בצד הפלסטיני 33% (26% בגדה המערבית ו-44% ברצועת עזה) ו-42% בקרב הישראלים (38% בציבור היהודי ו-63% בציבור הערבי).

5. המדינה הפלסטינית שתקום תכלול את כל שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, למעט כמה גושי התנחלות אשר יסופחו לישראל בעסקת חילופי שטחים. ישראל תפנה את יתר ההתנחלויות: מיעוט (35%) בקרב הפלסטינים (28% בגדה המערבית ו-48% ברצועת עזה) ורוב קטן (52%) בקרב הישראלים תמכו בהצעה זו (בין היהודים רק 49% תמכו בה).

6. השטחים שהפלסטינים יקבלו במסגרת חילופי השטחים יהיו זהים בגודלם לשטח גושי ההתנחלויות שיסופחו לישראל: מיעוט משני הצדדים (31%) בקרב הפלסטינים (39% ברצועת עזה ו-26% בגדה המערבית) ו-49% מהישראלים תמכו בהצעה זו. (היהודים היו חצויים - 46% תמכו לעומת 45% שהתנגדו לכך).

7. ירושלים המערבית תהיה בירת ישראל וירושלים המזרחית תהיה בירת המדינה הפלסטינית: שוב, מיעוטים 30% בקרב הפלסטינים ו-39% בקרב הישראלים (32% בקרב הישראליים ו-75% בקרב הערבים) תמכו בהצעה זו.

8. ירושלים העתיקה, הרובע היהודי והכותל המערבי יהיו תחת ריבונות ישראלית ואילו הרובעים המוסלמי והנוצרי והר הבית/אל חראם אל שריף יהיו בריבונות פלסטינית: מיעוט (31%) בקרב הפלסטינים (24% בבגדה המערבית ו-41% ברצועת עזה) ומיעוט דומה בקרב הישראלים, 39% (33% בקרב הישראליים ו-73% בקרב הערבים) תמכו בהצעה זו.

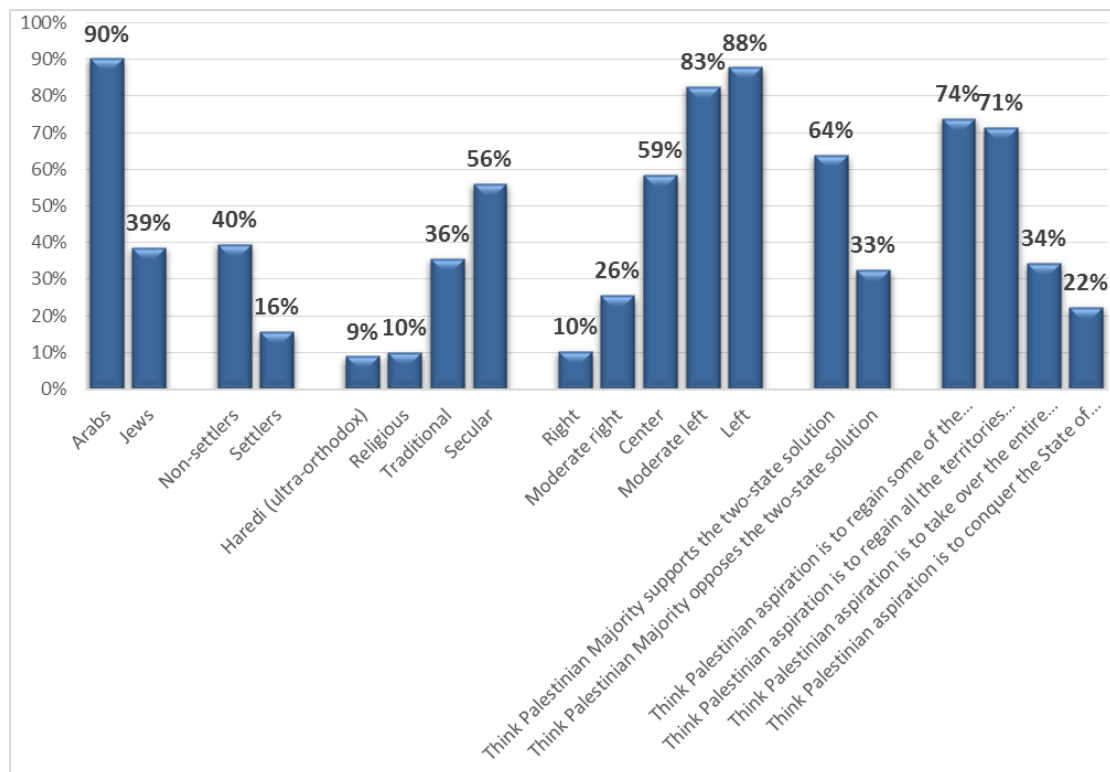
9. לכל הפליטים הפלסטינים תהיה זכות שיבה למולדתם, למדינה הפלסטינית, שבה ייושבו כל מי שירצו לחזור. ישראל תאפשר חזרת כ-100,000 פלסטינים במסגרת איחוד משפחות. כל שאר הפליטים יקבלו פיצויים: בקרב הפלסטינים 49% (43% בגדה המערבית ו-59% ברצועת עזה) תמכו בהצעה זו ובקרב הישראלים, 27% (17% בציבור היהודי ו-84% בציבור הערבי) תמכו בה.

ביקשנו משני הציבורים להעריך את עמדות הרוב ביחס להסדר הקבע בצד שלהם ובצד האחר, כחבילה כוללת. שני הצדדים העריכו נכון שהרוב בצד שלהם והרוב בצד האחר מתנגדים לחבילה הכוללת; רק 23% מהישראלים ו-35% מהפלסטינים מאמינים כי הרוב בצד שלהם תומך בחבילת הסדר קבע. באופן דומה, 35% מהישראלים (30% בקרב הישראליים ו-63% בקרב הישראליים) תמכו בהצעה זו.

הערבי) ו-40% מהפלסטינים (32% בגדה המערבית ו-53% ברצועת עזה) חשבו כי הרוב בצד האחר מוכן לתמוך בחבילה זו.

יש לציין כי התמיכה בחבילה הכוללת בקרב ציבור המתנחלים עומדת על 16% לעומת 40% בקרב שאר הציבור הישראלי-יהודי. כמו כן, נמצאה תמיכה גבוהה בהרבה בקרב יהודים ישראלים המגדירים את עצמם חילונים- כאן התמיכה עומדת על 56% לעומת 36% בקרב המסורתיים, 10% בקרב הדתיים ו-9% בקרב החרדים. התמיכה גם השתנתה בהתאם למקום שבו המשיבים מיקמו את עצמם על הרצף שבין ימין לשמאל: 88% בשמאל, 83% בשמאל המתון, 59% במרכז, 26% בימין המתון, ו-10% בימין תומכים בחבילה הכוללת של הסדר הקבע. תמיכה בחבילה גבוהה יותר בקרב המאמינים כי רוב הפלסטינים תומכים בפתרון שתי המדינות מאשר בקרב המאמינים כי רוב הפלסטינים מתנגדים לפתרון זה (64% לעומת 33%). חשוב לציין, שתמיכה גבוהה בהרבה בפתרון שתי המדינות נמצאה בקרב הישראלים המעריכים את שאיפות הפלסטינים לטווח ארוך כפחות מאיימות. התמיכה בקרב אוכלוסיה זו עומדת על 74% (ראו בסעיף הבא פירוט לגבי תפיסת האיום הישראלית). זאת לעומת אלו התופסים את שאיפות הפלסטינים לטווח ארוך כמאוד מאיימות, בקרבם התמיכה עומדת על 22% בלבד (ראו בסעיף הבא פירוט לגבי תפיסת איום ישראלית).

התמיכה הישראלית בחבילה הכוללת של הסדר קבע לפי משתנים נבחרים:

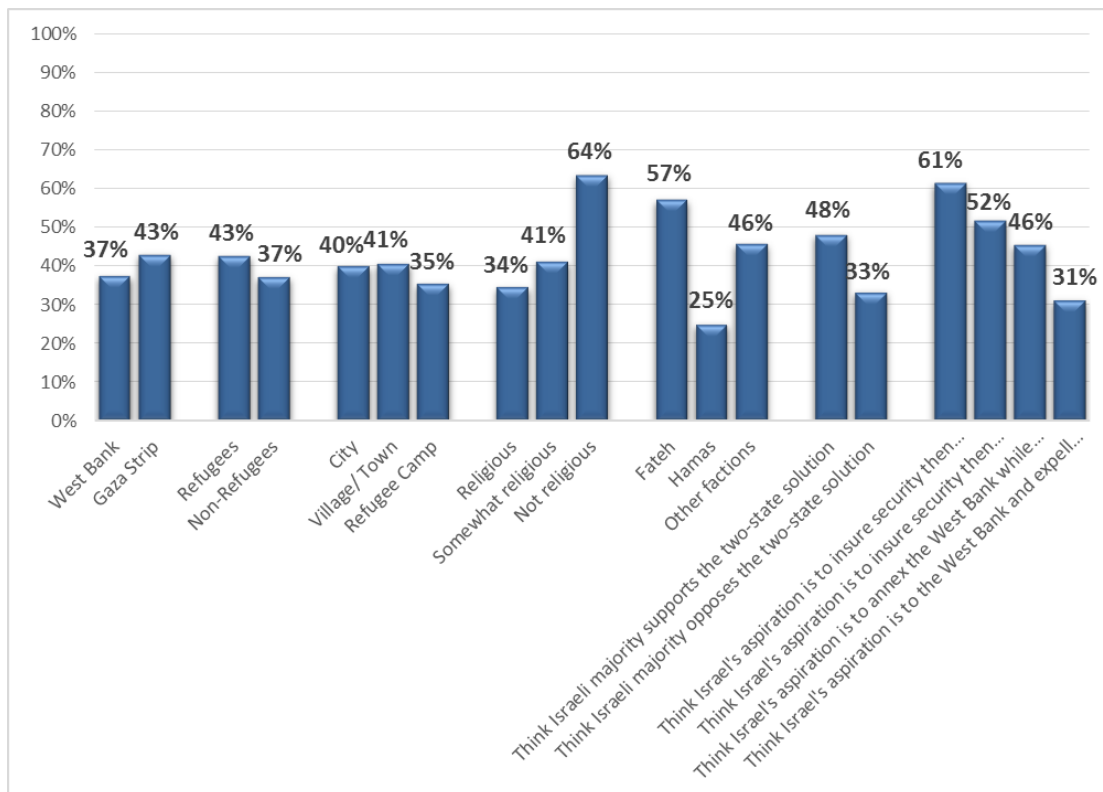

כפי שראינו קודם, בקרב הפלסטינים התמיכה בחבילה הכוללת גבוהה ברצועת עזה יותר מאשר בגדה המערבית. יש לציין, כי 70% מתושבי רצועת עזה הם פליטים בעוד שרק 28% מתושבי הגדה המערבית הם פליטים. לפיכך, את ההסבר חלקי לכך שבעזה התמיכה היא גבוהה יותר ניתן לייחס לעובדה שהתמיכה בחבילה להסדר קבע היא גבוהה יותר בקרב הפליטים הפלסטינים (43%) מאשר אלו שאינם פליטים (37%). עם זאת ובאופן מפתיע, הפליטים המתגוררים במחנות פליטים (פחות מ-60% מכלל הפליטים לפי ההערכות העדכניות) תומכים פחות בחבילה הכוללת. תמיכתם של תושבי מחנות הפליטים עומדת על 35% לעומת 40% בקרב כלל תושבי הערים והאזורים הכפריים.

בנוסף, התמיכה בחבילה של הסדר הקבע הכולל גבוהה יותר בקרב אלה המגדירים את עצמם "לא דתיים" ו"מעט דתיים" (63%-ו-41%) בהשוואה לאלו המגדירים את עצמם כ"דתיים" (35%); ובקרב מצביעי פתח (57%) לעומת מצביעי חמאס (25%).

כמו במקרה הישראלי, גם בקרב הפלסטינים המאמינים כי רוב הישראלים תומכים בפתרון של "שתי מדינות לשני עמים", התמיכה בחבילה הכוללת של הסדר הקבע גבוהה באופן מובהק בהשוואה לאלו המאמינים כי רוב הישראלים מתנגדים לפתרון זה (48% לעומת 33%). כמו כן, כמו במקרה הישראלי, התמיכה בחבילה הכוללת גבוהה בביורו בקרב הפלסטינים הסבורים ששאיפותיה של ישראל לטווח הרחוק פחות מאימות. תמיכתם של אלו, עומדת על 61%, זאת לעומת 31% הסבורים ששאיפותיה של ישראל מאימות. (ראה פירוט בסעיף הבא לגבי תפיסת האיום הפלסטינית).

התמיכה הפלסטינית בחבילה הכוללת של הסדר הקבע לפי משתנים נבחרים:

תמריצים לשלום: הסקר המשותף ביקש לבדוק את המידה שבה ההתנגדות לחבילה הכוללת נחרצת או לחילופין, בת-שינוי. הצענו אפוא לאלה שהתנגדו לחבילה תמריצים שונים בניסיון לאתר את מקור התנגדותם ואת המידה שבה ניתן לשנות את עמדתם. שלושת התמריצים הראשונים שהוצעו לשלושת הציבורים היו זהים, או כמעט זהים; הארבעה הנותרים נועדו לזהות או לבחון את חששותיהם הספציפיים של הפלסטינים או הישראלים. לערבים הישראלים הוצעו אותם ארבעה תמריצים שהוצעו למשיבים הפלסטינים.

גם הישראלים (יהודים וערבים) וגם הפלסטינים התנגדו לכל שבעת התמריצים שהוצעו.

להלן פילוח מפורט של התשובות עבור התמריצים השונים:

התמריצים לישראלים (עבור אלו שהתנגדו להסדר קבע כולל):

1. *ואם ההסכם יכול להסכם שלום עם כל מדינות ערב על פי יוזמת השלום הערבית? 26% מהיהודים ו-42% מאזרחי ישראל הערבים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה המוצעת להסדר קבע אם היא תכלול שינוי זה.*

2. *ואם תובטח תנועה חופשית ברחבי ירושלים, בין מערב למזרח, כאילו היא עיר אחת? 15% מהיהודים ו-37% מהערבים בישראל היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר הקבע אם היא תכלול שינוי זה.*

3. *ואם אירופה תציע לישראל להצטרף לאיחוד האירופי? 12% מהיהודים ו-37% מהערבים בישראל היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר הקבע אם היא תכלול שינוי זה.*

4. *ואם ההסכם יכול הכרה של המדינה הפלסטינית ישראל כמדינת העם היהודי? 26% מהיהודים בישראל היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם תכלול שינוי זה.*

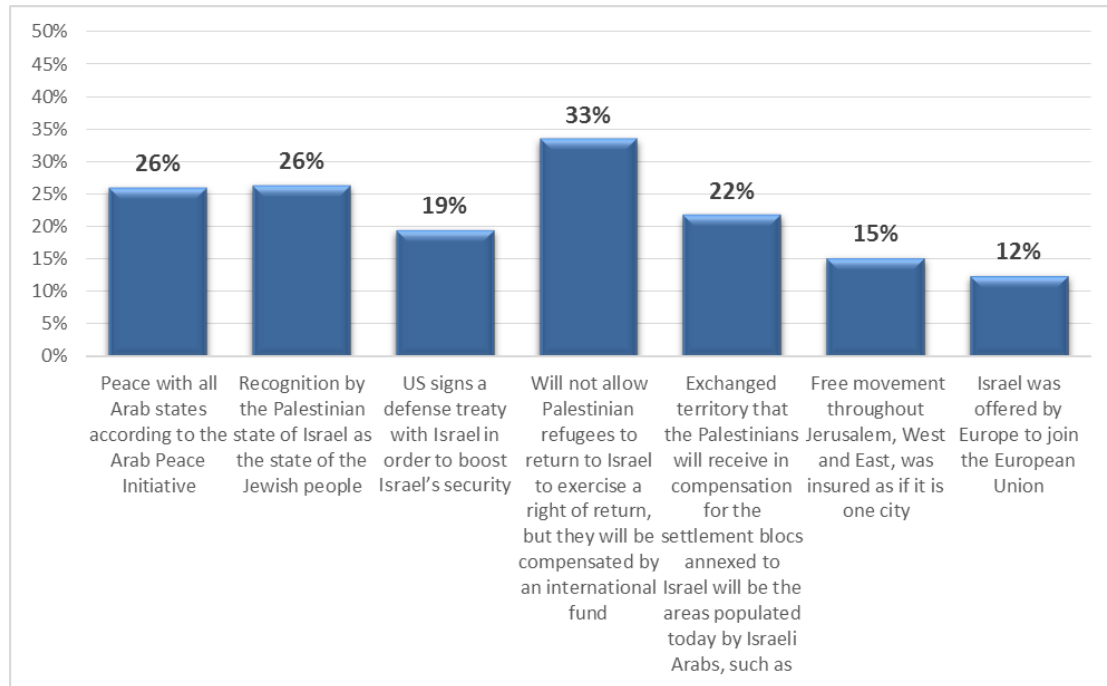
5. *ואם ארצות הברית תחתום על הסכם הגנה עם ישראל על מנת להגביר את ביטחונה? 19% מהיהודים בישראל היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת אם היא תכלול שינוי זה.*

6. *ואם ההסכם לא יאפשר לפליטים הפלסטינים לשוב לישראל ולממש את זכות השיבה, אבל הם יפוצו על ידי קרן בינלאומית? 33% מהיהודים בישראל היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת אם היא תכלול שינוי זה.*

7. *ואם השטחים שיקבלו הפלסטינים כפיצוי על גושי ההתנחלויות שיסופחו לישראל יהיו אזורים המיושבים כיום בצפיפות על ידי ערבים אזרחי ישראל, כמו האזור המכונה המשולש? 22% מהיהודים בישראל היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת אם היא תכלול את השינוי הזה.*

לסיכום, בצד הישראלי: כל שבעת התמריצים חוללו שינוי רק בעמדתם של מיעוט מאלה שהתנגדו מלכתחילה לחבילה הכוללת של הסדר הקבע.

שיעור הישראלים יהודים המתנגדים לחבילה הכוללת להסדר קבע המוכנים לשנות את עמדתם ולתמוך בה על בסיס תמריצים שונים (%):

התמריצים הנוספים שהוצגו לפלסטינים/ערבים ישראלים (הוצע רק למי שהביעו התנגדות לחבילה הכוללת):

1. אם ישראל תסכים לקבל את יוזמת השלום הערבית ובתמורה כל מדינות ערב יתמכו בהסכם השלום הזה? 25% מהפלסטינים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול את השינוי הזה.
2. ואם תובטח תנועה חופשית ברחבי ירושלים, בין מערב למזרח, כאילו היא עיר אחת? 31% מהפלסטינים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול את השינוי הזה.
3. ואם אירופה הייתה מציעה למדינה הפלסטינית להצטרף לאיחוד האירופי? 32% מהפלסטינים ואחוז זהה של הערבים הישראלים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול את השינוי הזה.
4. אם ישראל הייתה מודה באחריותה ליצירת בעיית הפליטים? 34% מהפלסטינים ו-26% מהערבים הישראלים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול את השינוי הזה.

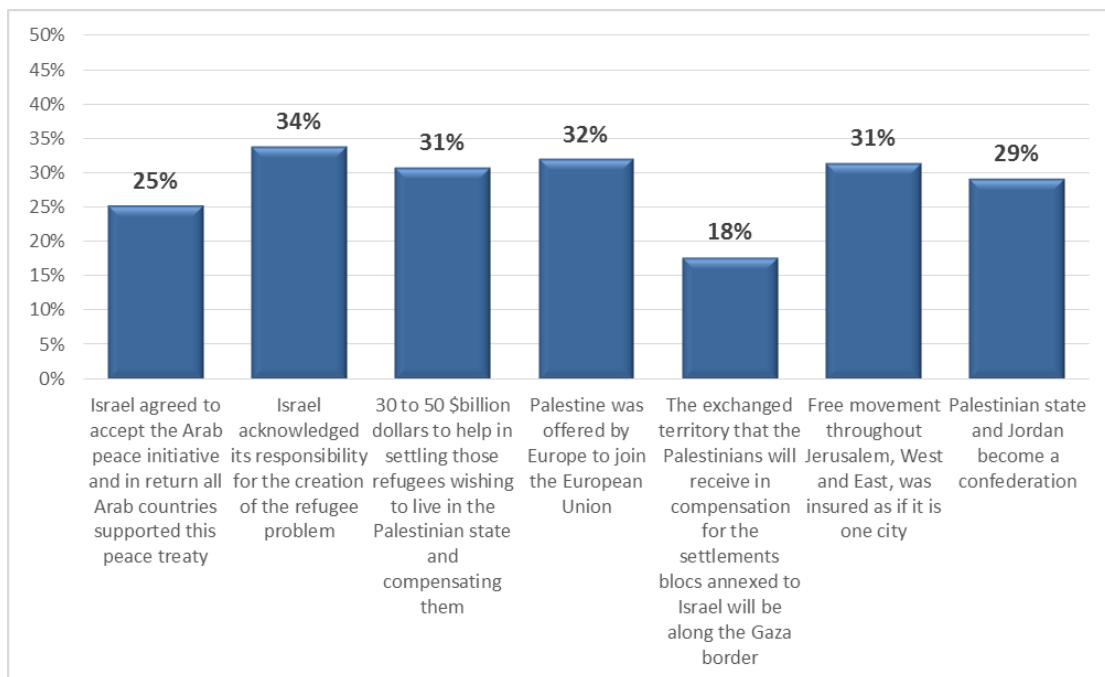
5. אם המדינה הפלסטינית הייתה מקבלת 30 ל- 50 \$ מיליארד דולר כדי לסייע ביישוב הפליטים הפלסטינים המבקשים לחיות בה וכדי לפצות אותם? 31% מהפלסטינים ו-37% מהערבים הישראלים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול את השינוי הזה.

6. ואם במסגרת חילופי השטחים, הפלסטינים יקבלו כפיצוי על גושי ההתנחלויות שיסופחו לישראל שטחים לאורך הגבול עם רצועת עזה? 18% מהפלסטינים ו-21% מהערבים הישראלים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול שינוי זה.

7. ואם המדינה הפלסטינית וירדן יהפכו לקונפדרציה? 29% מהפלסטינים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת להסדר קבע אם היא תכלול את השינוי הזה.

לסיכום: בקרב הפלסטינים והערבים הישראלים כל שבעת התמריצים חוללו שינוי בעמדתם של מיעוט בלבד ממי שהתנגדו מלכתחילה לחבילה הכוללת של הסדר הקבע.

פלסטינים המתנגדים לחבילה הכוללת של הסדר הקבע ואשר מוכנים לשנות את עמדתם ולתמוך בה על בסיס תמריצים שונים:

מהממצאים עולה, כי שלושת תמריצים הזחים או הכמעט זחים: הסדר שלום אזורי רחב יותר בין העולם הערבי לישראל, הוא התמריץ שמעורר את ההתנגדות המועטה ביותר: 26% מהיהודים הישראלים, 25% מהפלסטינים ו-42% מהערבים הישראלים שהתנגדו לחבילה הכוללת המקורית היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את ההסדר המוצעם יתווסף רכיב זה. "נדידה" של רבע מהמרוויינים מהתנגדות לתמיכה משנה את שיעור התמיכה בחבילה להסדר קבע מעמדת מיעוט לעמדת רוב, בקרב הפלסטינים והישראלים היהודים (39% ל-54%). בין התמריצים לפלסטינים,

התמריץ היעיל ביותר הוא שכחלק מהפתרון של בעיית הפליטים, ישראל תכיר באחריותה ליצירת בעיית הפליטים. הכללה של תמריץ זה בחבילה הכוללת של הסדר הקבע הצליחה לשכנע יותר משליש מהפלסטינים, שהתנגדו בתחילה לחבילה הכוללת המוצעת, לשנות את דעתם ולקבל אותה. בצד הישראלי, התמריץ היעיל ביותר הוא הסרת האפשרות לשיבת 100,000 פליטים פלסטינים לישראל. שלישי מהמראויינים הישראלים היהודים היו מוכנים לשנות את דעתם ולקבל את החבילה הכוללת אם יתווסף לה רכיב זה.

הערכים הקדושים: הסקר המשותף ביקש גם להעריך את המכשולים העיקריים בדרך לשלום, "הערכים הקדושים" המרחיקים חלק ניכר מהפלסטינים והישראלים מפשרה. הצענו לכל צד ארבעה ערכים כאלה המייצגים היבטים של היסטוריה, זהות לאומית, מקומות קדושים, זכות שיבה של הפליטים וגבולות 1967.

הממצאים מצביעים כי עבור היהודים הישראלים שני הערכים החשובים ביותר מבין הארבעה שנבדקו קשורים להיסטוריה: (1) הדרישה של 79% מהם להכרה פלסטינית באופי היהודי של המדינה; (2) הדרישה של 73% מהיהודים הישראלים להכרה פלסטינית בשורשים ובהיסטוריה של היהודים בארץ ישראל; (3) הדרישה של 56% מהיהודים הישראלים שהסדר הקבע לא יכלול נסיגה ישראלית לקווי 1967 או לגבולות הקו הירוק; (4) הדרישה של 55% מהיהודים הישראלים לכלול בהסכם את ריבונות ישראל על הר הבית/אל חראם אל שריף.

בצד הפלסטיני, הממצאים מראים ששני הערכים החשובים ביותר מתוך הארבעה קשורים להיסטוריה וטריטוריה: (1) הדרישה של 62% מהפלסטינים להכרה של ישראל בשורשים הפלסטינים/ההיסטוריה שלהם בפלסטין ההיסטורית; (2) דרישת 61% מהפלסטינים שההסכם יהיה כרוך בנסיגה ישראלית לקווי 1967; (3) דרישת 58% מהפלסטינים להכרה ישראלית בזכות השיבה של הפליטים; ו- (4) דרישת 57% מהפלסטינים לריבונות פלסטינית על הר-הבית/אל חראם אל שריף.

הכרה הדדית בזהות לאומית: ישראלים ופלסטינים נשאלו על נכונותם להכרה הדדית בזהות הלאומית כחלק מהסדר הקבע ולאחר שכל הסוגיות שבמחלוקת ייפתרו ותוקם מדינה פלסטינית. הממצאים מראים, כי רוב (64%) בציבור הישראלי תומך בהכרה הדדית כזו. בקרב הפלסטינים מיעוט גדול (43%) תומך בהכרה כזו. לאחר מכן שני הצדדים התבקשו לומר האם הכרה כזו צריכה לבוא לפני או אחרי חתימת ההסדר הסופי: 53% מהישראלים (55% בקרב הציבור היהודי ו-40% בקרב הערבים בישראל) אמרו שההכרה צריכה לבוא לפני. הפלסטינים נחלקו לשתי קבוצות כמעט שוות: 39% אמרו שהיא צריכה לבוא לפני ו-41% אמרו כי היא צריכה לבוא אחרי.

(2) ניהול ויישוב סכסוכים

בדקנו נושאים הקשורים לתהליך השלום, בייחוד את הגישות היעילות ביותר או "המבטיחות" ביותר להחייאת המשא ומתן הישראלי-פלסטיני ואת תפקידם של שחקנים חיצוניים בקידום מהלך כזה.

הממצאים מראים, שמתוך רשימה של שלוש הגישות האפשריות: שיחות דו-צדדיות, רב צדדיות ומהלכים חד-צדדיים, הפלסטינים והערבים הישראלים מעדיפים את הגישה הרב-צדדית בעוד שהיהודים הישראלים מעדיפים הגישה הדו-צדדית של דיאלוג ישיר בין ממשלת ישראל לבין ההנהגה הפלסטינית:

- 44% מהפלסטינים ו-54% מאזרחי ישראל הערבים בחרו באפשרות של קיום פורום רב-צדדי שבו המעצמות הגדולות מובילות או נותנות חסות למשא ומתן כמועדפת. זאת לעומת 27% מהיהודים הישראלים שהעדיפו גישה זו.
 - 22% מהפלסטינים העדיפו משא ומתן דו-צדדי כאשר 41% מהיהודים הישראלים העדיפו גישה זו.
 - 18% מהפלסטינים ואחוז זהה של ישראלים בחרו בגישה החד-צדדית, שבה כל צד נוקט בצעדים על מנת לקדם את האינטרסים שלו.
- ניסינו גם להבין לעומקה את תפיסות הישראלים והפלסטינים את הגישה הרב-צדדית. ארבעה מודלים של גישה זו הוצגו בפני שני הציבורים: 1. פורום ערבי בהשתתפות סעודיה, מצרים וירדן; 2. שיחות רב-צדדיות בהובלה אמריקאית; 3. שיחות רב-צדדיות בהובלת האיחוד האירופי; 4. שיחות רב-צדדיות בהובלת האו"ם. הממצאים מראים כי הפלסטינים היו פתוחים כמעט באותה המידה לשלושה מודלים מתוך הארבעה (פורום ערבי, שיחות בהובלת באו"ם, ושיחות בהובלת האיחוד האירופי). מידת התמיכה בכל אחד מהם נעה בין 20-22%. ואולם, רק 8% מהפלסטינים העדיפו שיחות בהובלת ארצות הברית. היהודים הישראלים העדיפו כמעט באותה המידה את הפורום הערבי (28%) ושיחות בהובלת ארצות הברית (26%). בקרב הערבים הישראלים התמיכה הרבה ביותר הייתה בשיחות בהובלת האו"ם (36%) וכן בשיחות בהובלת האיחוד האירופי (27%).

(3) איך ישראלים ופלסטינים תופסים האחד את האחר?

שאלנו את שני צדדים איך הם רואים את הצד האחר, מה הם מייחסים לו וגם איך הם רואים את עצמם. השאלות התמקדו בסוגיות של דמוקרטיה, שלטון החוק, שאיפות לטווח הארוך, תפיסות של איום, וכמובן, מי אשם בכישלון שיחות השלום. התמונה המצטיירת מן הנתונים היא אמנם מייאשת, אך יש בכל זאת כמה ניצוצות של תקווה.

דמוקרטיה: 68% מהפלסטינים (73% בגדה המערבית ו-59% ברצועת עזה) מתארים את הדמוקרטיה ישראלית כטובה או טובה מאוד. כשישראלים התבקשו להעריך את הדמוקרטיה ברשות הפלסטינית, רוב מוצק (77%) תיאר את הדמוקרטיה הפלסטינית כרעה או כרעה מאוד. ראוי לציין כי רק 32% מהפלסטינים תיאר את הדמוקרטיה הפלסטינית כטובה או כטובה מאוד. לעומת זאת, 65% מהישראלים תיארו את הדמוקרטיה הישראלית כטובה או כטובה מאוד.

כאשר הפלסטינים נשאלו על עתיד הדמוקרטיה בישראל, 38% אמרו כי היא תישאר כפי שהיא עכשיו, 26% אמרו כי ישראל תהפוך ליותר דמוקרטית ו-28% אמרו שהיא תהפוך לפחות דמוקרטית. כשהישראלים התבקשו לעמוד על הסיכויים כי במדינה הפלסטינית העתידית יקום משטר דמוקרטי

טוב יותר, רוב מוצק של 83% אמרו, כי הסיכויים לכך קלושים מאוד או קלושים למדי.

שלטון החוק: כאשר הפלסטינים נשאלו אם שלטון החוק בישראל הוא טוב, 50% (62% בגדה המערבית ו-31% ברצועת עזה) השיבו בחיוב. לעומת זאת, כאשר הישראלים נשאלו אם שלטון החוק הפלסטיני הוא טוב, רק 20% השיבו בחיוב.

רוצים בשלום? 43% מהפלסטינים ואחוז זהה בקרב היהודים הישראלים מסכימים שהצד השני רוצה בשלום. 77% בקרב ערבים הישראלים מסכימים, כי הפלסטינים רוצים בשלום.

כשלוך מאמצי שלום: מי אשם? כצפוי, הפלסטינים מאשימים את הישראלים והישראלים מאשימים את הפלסטינים בקריסת המשא ומתן לשלום במרוצת השנים: 62% מהפלסטינים מטילים את האשמה על הצד הישראלי ו-52% מהיהודים הישראלים מטילים את האשמה על הצד הפלסטיני. רק 8% מהפלסטינים ו-12% מהישראלים היהודים מאשימים את הצד שלהם. קצת יותר מרבע (26%) מהפלסטינים ו-31% מהיהודים הישראלים מטילים את האשמה על שני הצדדים באותה המידה.

אמון בצד השני / סכסוך סכום אפס: המטריד ביותר, אך לא מפתיע, הוא הממצא המתייחס לשאלת האמון: בקרב הפלסטינים רוב מוצק (89%) סבורים כי היהודים הישראלים הם לא אמינים. בצד היהודי-ישראלי רוב קטן יותר במקצת (68%) ציין כי אי-אפשר לתת אמון בפלסטינים. חוסר האמון מתחזק על ידי התפיסה הרווחת בשני הצדדים, כי הסכסוך הישראלי-פלסטיני מתאפיין ביחסי "משחק סכום אפס": "לא ניתן לעשות דבר שיהיה טוב לשני הצדדים, מה שטוב עבור צד אחד הוא רע עבור הצד האחר". הממצאים מראים, כי 50% מהיהודים הישראלים, 61% מהערבים הישראלים ו-70% מהפלסטינים מסכימים עם האפיון העגום הזה.

שאיפות לטווח הארוך: רמת האיום הנתפס בשני הצדדים כשמדובר בשאיפות לטווח הארוך של הצד האחר היא גבוהה מאוד: 54% מהפלסטינים סבורים כי בכוונתה של ישראל להרחיב את גבולותיה ולספח כל השטח שבין נהר הירדן לבין הים התיכון ולגרש את הערבים הנמצאים בשטח זה; 27% סבורים כי בכוונתה של ישראל לספח את הגדה המערבית תוך שלילת זכויות פוליטיות מהפלסטינים; 35% מהישראלים (40% מהיהודים הישראלים ו-8% מהערבים הישראלים) סבורים, כי השאיפה העיקרית של הפלסטינים בטווח הארוך היא לכבוש את מדינת ישראל ולהשמיד את האוכלוסיה היהודית שבה; 19% סבורים כי המטרה של הפלסטינים היא להשתלט על כל מדינת ישראל; ורק 17% מן הפלסטינים סבורים כוונתה של ישראל בטווח הארוך הן לסגת מכל (7%) או מחלק (10%) מהשטחים שנכבשו ב-1967 לאחר הבטחת ביטחונה. רק 37% מהישראלים (33% מהיהודים הישראלים ו-61% מהערבים הישראלים) חושבים שהשאיפות של הפלסטינים מוגבלות להחזרת חלק (21%) או כל (16%) השטחים שנכבשו ב-1967.

עם זאת, כאשר שאלנו את הפלסטינים ואת הישראלים מה לדעתם השאיפות לטווח הארוך של הצד שלהם, הנתונים מראים כי שני הצדדים תופסים את עצמם בצורה מתונה יותר מאשר הצד האחר: רק 12% מהישראלים אומרים כי השאיפה של ישראל היא לספח את הגדה המערבית ורצועת עזה

ולגרש את הפלסטינים החיים שם; 18% סבורים כי ישראל מתכוונת לספח את הגדה המערבית ללא מתן זכויות פוליטיות לפלסטינים המתגוררים שם. בקרב הפלסטינים, רק 10% אומרים כי השאיפה הפלסטינית היא לכבוש את מדינת ישראל ולהשמיד חלק ניכר מהאוכלוסיה היהודית שלה; 15% אומרים שהשאיפות הפלסטיניות הן לכבוש את מדינת ישראל ולהחזיר לעצמם את השליטה על פלסטין שלפני 1948).

פחד: בקרב הפלסטינים 54% אינם חשים פחד מיהודים ישראלים. לעומת זאת, 65% מהיהודים הישראלים מצביעים על כך שהם מפחדים מהפלסטינים.

מודאגים? רוב מוצק (76%) בקרב הפלסטינים מודאגים או מודאגים מאוד שהם או אחד מבני משפחתם עלולים להיפגע מידי ישראל בחיי היום יום שלהם או שאדמתם תופקע או ביתם ייהרס. כך גם בקרב הישראלים, 71% מודאגים או מודאגים מאוד מכך שהם או אחד מבני משפחתם עלולים להיפגע מהתקפות פלסטיניות בחיי היום יום שלהם.

שאלנו את הישראלים גם באיזו מידה הם מודאגים כי "מאמציהם של ארגונים פלסטינים ותומכיהם, כגון תנועת ה-BDS, יצליחו בדה-לגיטימציה של ישראל בקרב הקהילה הבינלאומית". בקרב היהודים הישראלים 52% ובקרב ערבים ישראלים, 83% הביעו דאגה מעטה או מעטה מאוד בהקשר זה.

המצב הכללי שלנו ושלהם: 49% מהפלסטינים מתארים את המצב הכללי בישראל כטוב, 24% מגדירים אותו כרע ו-20% אומרים שהוא ככה-ככה. לעומת זאת, 45% מהפלסטינים מתארים את המצב הכללי בגדה המערבית כרע, 29% אומרים שהוא ככה-ככה ו-25% מגדירים אותו כטוב. באשר למצב ברצועת עזה, 72% מגדירים אותם כרע.

כשנשאלו על המצב העתידי ברצועת עזה בשנים הקרובות (3-5 שנים), ענו 41% מהפלסטינים כי הם מצפים שהמצב יחמיר ו-30% מצפים שהוא ישתפר. הציפיות לגבי שיפור המצב בגדה המערבית היו קצת יותר אופטימיות: 35% מצפים שהם ישתפרו ו-31% מצפים שהם יחמירו.

בקרב הישראלים, 43% מתארים את התנאים של הפלסטינים בגדה המערבית כרעים, 24% מתארים אותם כטובים ו-22% מתארים אותם ככה-ככה. ביחס לתנאים ברצועת עזה, 68% מהישראלים מתארים אותם כרעים.

לעומת זאת, 39% מהישראלים מתארים את המצב של ישראל באופן כללי כטוב, 36% מגדירים אותו ככה-ככה ו-24% כרע. בהתייחס לציפיות עתידיות מהמצב בישראל בשנים הקרובות (3-5 שנים): 31% מן הישראלים סבורים כי הוא יחמיר, 26% ציינו כי הוא ישתפר ו-33% מאמינים שהמצב יישאר כמו שהוא.

(4) ערכים, מטרות, וציפיות:

ערכים ומטרות: שאלנו את הישראלים והפלסטינים על ההיררכיה של הערכים והמטרות שהם שואפים לשמור או להשיג. בקרב היהודים הישראלים השמירה על רוב יהודי נתפסת על-ידי 35%, כערך החשוב ביותר, אחריו הערך של השגת שלום (32%), דמוקרטיה (20%), וארץ ישראל השלמה (10% בלבד). בקרב הפלסטינים, 45% בחרו ב"נסיגה ישראלית לגבולות 1967 והקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה כאשר מזרח ירושלים בירתה" כמטרה הראשונה והחשובה ביותר, 32% בחרו ב"קבלת זכות השיבה של הפליטים לעריהם ולכפריהם לפני 1948" ו-13% בחרו ב"בניית חברה דתית אדוקה ומוסרית".

ציפיות: שאלנו את שני הצדדים על ציפיותיהם מהעתיד הקרוב. הממצאים מראים כי הישראלים פסימיים יותר מאשר הפלסטינים. בקרב הישראלים, 44% סבורים כי מעשי אלימות או התקפות חמושות ימשיכו להתרחש וששני הצדדים לא יחזרו למשא ומתן; 29% חושבים, כי שני הצדדים יחזרו אמנם למשא ומתן אך מעשי אלימות או התקפות חמושות ימשיכו להתבצע; 10% חושבים, כי שני הצדדים ישובו בקרוב למשא ומתן; ו-8% סבורים כי שני הצדדים לא יחזרו למשא ומתן אך יהיו התקפות חמושות. בקרב הפלסטינים, 24% סבורים כי מספר מעשי אלימות או התקפות חמושות יתרחשו ושני הצדדים לא יחזרו למשא ומתן; 34% חושבים כי שני הצדדים יחזרו למשא ומתן אך מעשי אלימות או התקפות חמושות ימשיכו להתרחש; 22% חושבים כי שני הצדדים ישובו בקרוב למשא ומתן; ו-14% סבורים כי שני הצדדים לא יחזרו למשא ומתן ולא יהיו התקפות חמושות. במילים אחרות, 73% מן הישראלים לעומת 58% מהפלסטינים סבורים האלימות תמשך ו-39% מן הישראלים לעומת 56% מהפלסטינים סבורים כי שני הצדדים ישובו למשא ומתן.

מדינה פלסטינית? שאלנו את שני הצדדים לגבי הסיכוי להקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל בחמש השנים הבאות. בעניין הזה, הערכת הישראלים והפלסטינים הייתה דומה מאוד: 77% מהישראלים ו-73% מהפלסטינים, סבורים כי הסיכויים לכך קלושים.

(5) אחר:

פתרון המדינה האחת : הסקר המשותף ביקש לברר את מידת התמיכה ברעיון של פתרון המדינה האחת לפיו "פלסטינים ויהודים יהיו אזרחים באותה המדינה ויהנו משוויון זכויות". התמיכה הגבוהה ביותר ברעיון זה נמצאה בקרב הערבים בישראל (52%) ורק מיעוט בקרב הפלסטינים (34%) ובקרב היהודים הישראלים (20%) הביעו בו תמיכה.

הזיקה בין קריסת הרשות הפלסטינית לביטחון: ביקשנו משני הצדדים לשער מה תהיה התוצאה הבטחונית אם הרשות הפלסטינית תקרוס. התגובות היו דומות: 63% מהישראלים ו-60% מהפלסטינים העריכו שהתמוטטות כזאת תוביל לעלייה בהיקף האלימות בין הישראלים לפלסטינים.